

Tihana Petrović Leš LEPOGLAVSKO ČIPKARSTVO

Zagreb: Srednja Europa, 2008., 181 str.

Knjiga *Lepoglavsko čipkarstvo* Tihane Petrović Leš istražuje povijesne okolnosti nastanka lepoglavskog čipkarstva od kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskog rata. Nastala na temelju desetogodišnjega rada ova monografija je detaljan i na činjenicama utemeljen uvid o pojavama i osobama povezanim sa stvaranjem spomenutog fenomena. Analizom i interpretacijom uglavnom arhivske građe iz različitih institucija i obiteljskih ostavština te komparacijom arhivskih s objavljenim podacima autorica značajno dopunjuje i oblikuje povijesno i sadržajno zaokruženu priču o lepoglavskom čipkarstvu.

U uvodnom poglavlju autorica, dotičući se uloge lepoglavskog čipkarstva u očuvanju lokalnog identiteta i važnosti u nacionalnim okvirima, objašnjava polazišta i svrhu vlastitih istraživanja. Cjelina *“Istraživanje čipkarstva”* donosi podatke o istraživanjima lepoglavskog, odnosno hrvatskog čipkarstva; doprinosima istraživačica čipkarstva u Hrvatskoj početkom 20. st., načinima prikaza čipke i čipkarstva u enciklopedijskim izdanjima, istraživanjima čipkarstva u hrvatskoj etnologiji te o metodologiji novijih istraživanja same autorice. Nakon poglavlja o pretpostavkama o počecima lepoglavskog čipkarstva kronološki se nižu cjeline s prikazom kraćih povijesnih epizoda iz povijesti lepoglavskog čipkarstva iz prve polovice 20. stoljeća. Da bi se pojave vezane uz lepoglavsko, odnosno hrvatsko čipkarstvo shvatile u širem kontekstu, autorica u cjelini *“Razvoj čipkarstva u kontinentalnoj Hrvatskoj od druge polovice 19. stoljeća do 1918. godine”* iznosi činjenice o povijesnim i gospodarskim prilikama u Hrvatskoj toga doba, a posebno o važnosti Središnjeg čipkarskog tečaja u Beču (*Zentralspitzenkurs*). Ta cjelina donosi podatke i o lepoglavskom čipkarstvu prije osnivanja školskog tečaja, ulozi Ise Kršnjavog u unapređivanju čipkarstva te o čipkarskom tečaju koji predstavlja prijelomno razdoblje u razvoju lepoglavskog čipkarstva, a koji se održavao od 1892. do 1900. godine. Sljedeća cjelina obrađuje razdoblje od 1918. do 1930. godine, u kojem se ističe djelatnost *Ženske udruge za očuvanje i promicanje hrvatske pučke umjetnosti i obrta* te važnost izložbe *Djelo*. Razdoblje između 1930. i 1942. godine prikazuje se najvećim dijelom kroz djelatnost Vladimira Tkalčića i Danice Brössler, zaslužnih za rad i održanje čipkarskog tečaja. Posljednje obrađeno razdoblje dopunjuju podaci o banovinskom čipkarskom tečaju. Slijede poglavlja s analizom motiva na čipkama Danice Brössler, Zlate Šufflay i Branke Hegedušić. Autorica upozorava na nedovoljnu istraženost

života i rada lepoglavskih učiteljica, dizajnerica i čipkarica. Okupljanjem i objedinjavanjem uglavnom arhivskih podataka, nekima od njih, posebno onoj najvažnijoj – Danici Brössler, posvećuje posljednja poglavlja.

Odmak od uobičajenih etnografskih metoda i predanost arhivskom istraživanju, kakvo nerijetko izostaje u istraživanjima etnoloških tema, rezultirali su poznavanjem niza do sada nepoznatih činjenica o povijesnom kontekstu unutar kojega se razvilo lepoglavsko čipkarstvo. U knjizi su izneseni brojni podaci o ustanovama i pojedincima uključenima u osnivanje tečajeva i škola, organiziranoj proizvodnji, prodaji i izlaganju čipke, dizajnericama, učiteljicama i izrađivači(ca)ma čipke, izradi nacрта i njihovim karakteristikama, priborima, pomagalicama i njihovu nazivlju. Ti su podaci omogućili interpretacije o nastajanju i oblikovanju lepoglavske čipke te zaključka o promjenama značenja iste sintagme u konkretnim povijesnim razdobljima. Upućeno je na preuzimanje neprovjerenih podataka u starijoj literaturi kao i na ponavljanje neutemeljenih pretpostavki o pojedinim segmentima lepoglavskog čipkarstva. Spomenuti pristup rezultirao je spoznajama koje su temelj istraživanjima i interpretacijama suvremenih oblika lepoglavskog čipkarstva, kao i onih iz druge polovice 20. stoljeća.

U knjizi su iznesene i vrijedne spoznaje o etnografskim istraživanjima čipkarstva i lepoglavskog kraja, posebno prve polovice 20. stoljeća, koje osvjetljavaju okolnosti i metodologije takvih istraživanja kao i karakteristike prikupljene građe. Među brojnim „čisto povijesnim“ podacima prava su vrijednost i potvrda etnološkog senzibiliteta autorice citati iz dokumenata i prepisaka u kojima se, spomenom svakodnevnih problema oko održavanja čipkarskih tečajeva, osjeća iskrena briga i posvećenost pojedinaca čipkarstvu i čipkaricama. Pažnju privlače i na razmišljanje potiču misli Danice Brössler iz 1933. godine, koje svjedoče o visoko razvijenoj svijesti o vrijednostima lepoglavske čipke te anticipiraju suvremene prakse zakonske zaštite nematerijalne kulturne baštine.

Knjiga *Lepoglavsko čipkarstvo* autorice Tihane Petrović Leš izniman je doprinos poznavanju lepoglavskog, odnosno hrvatskog čipkarstva te povijesti lepoglavskog kraja od kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskog rata. Knjiga je opremljena brojnim povijesnim fotografijama i fotografijama muzejskih predmeta koje sadržajno dopunjuju tekst i vizualno privlače pažnju čitatelja. Autoričin jednostavan i pitak jezik otvara knjigu širem, ne nužno znanstveno usmjernom, čitateljstvu.

Sanja Lončar